

Internetin matkailusivut identiteettien välittäjinä

HALLETT, RICHARD W. & JUDITH KAPLAN-WEINGER (2010). *Official tourism websites. A discourse analysis perspective*. 129 s. Channel View Publications, Bristol.

Amerikkalaisten kielitieteilijöiden Richard Hallettin ja Judith Kaplan-Weingerin kirjoittamassa teoksessa tarkastellaan monelle maantieteilijälle tuttuja teemoja: paikkojen merkityksiä, identiteettien muodostumista, toiseutta ja kansakuntien rakentumista. Aiheita lähestytään matkailun ja diskurssien näkökulmasta, matkailuaiheisten internetsivujen välityksellä. Kirjoittajat ovat kiinnostuneita internetin roolista matkailupaikkojen ja matkailijoiden identiteettien muodostumisessa. He pyrkivät selvittämään, kuinka identiteetit rakentuvat ja välittyvät kielellisesti ja visuaalisesti erilaisilla matkailusivustoilla. Tutkimuskohteina ovat sekä internetsivujen teksti että kuvat, joita analysoidaan erilaisin diskurssianalyttisin menetelmin.

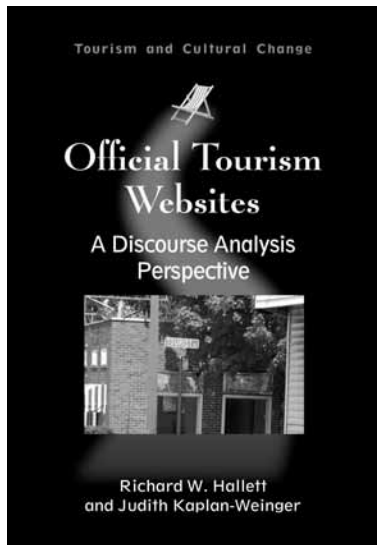
Teos on julkaistu *Tourism and Cultural Change* -sarjassa, jossa ilmestyy vuosittain useita matkailun ja kulttuurien välistä suhdetta tarkastelevia tekstejä. Sivumäärältään suppeassa kirjassa on kymmenen lukua, joista seitsemän on tapaustutkimuksia. Kirjassa onkin vahva empiirinen painotus, jota runsas kuvien ja suorien tekstilainausten määrä korostaa.

Esipuheessa ja lyhyessä johdannossa Hallett ja Kaplan-Weinger kertovat kiinnostuksestaan tutkimusaihetta kohtaan sekä internetin merkityksestä matkan suunnittelussa ja matkailukohteen valinnassa. Aihe on ajankohtainen, sillä matkailunedistämisessä internet on monin paikoin korvannut perinteisemmät tiedonlähteet ja markkinointikanavat, kuten matkaesitteet ja opaskirjat. Kirjoittajat tarkastelevat englanninkielisiä internetsivuja, joten osassa esimerkeistä analyysi pohjautuu kohteen tai koh-

demaan vieraskielisiin sivuihin. Kirjoittajat toteavat tämän johtuvan kielitaustastaan sekä englannin kielen hegemonisesta asemasta matkailun kielenä, mutta välittykö identiteetti käännetystä tekstistä samalla tavalla kuin alkuperäiskielisestä? Etenkin kielentutkijoiden oltaisiin olevan tarkkoja tässä asiassa.

Johdannon jälkeen kirjoittajat käyvät läpi yleispiirteisesti tutkimuksen teoreettis-metodologisia lähtökohtia. Teoksessa tukeudutaan sosiaaliseen konstruktio-nismiin, sillä internetsivujen kieltä tarkastellaan sosiaalisen toiminnan kautta rakentuvana, useita merkityksiä sisältävänä tekstinä. Kirjoittajien mukaan internetsivut ovat dialogisia, sillä niiden merkitykset muodostuvat sivujen tuottajien ja käyttäjien vuorovaikutuksen tuloksena. Verkossa liikkuaan ja erilaisia valintoja tehdessään potentiaalinen matkailija rakentaa samalla omaa identiteettiään, joten internetsivut toimivat välittäjinä paitsi matkailupaikkojen myös matkailijoiden identiteettien muodostumisessa. Näitä identiteettejä Hallett ja Kaplan-Weinger tarkastelevat teoksessa kriittistä, välittyntä (*mediated*) ja multimodaalista diskurssianalyysia hyödyntäen.

Kirjan esimerkeissä liikutaan virtuaalisesti eri skaaloilla ja eri puolilla maailmaa. Tarkastelu käynnistyy Baltian maiden valtiollisista matkailusivusta, joita Hallett ja Kaplan-Weinger lähestyvät kansallisen identiteetin rakentumisen näkökulmasta. Tämän jälkeen kirjoittajat siirtyvät Espanjaan, pyhiinvaelluskohdeksi tunnetuksi tulleeseen Santiago de Compostelaan, jonka internetsivuja he tulkitsevat pyhän ja maallisen metaforien esittämisen kautta. Viidennessä luvussa huomio kohdistuu New Orleansin ja Louisianan osavaltion matkailun elvyttämiseen hurrikaani Katrinan jälkeen. Kirjoittajat osoittavat, miten luonnonkatastrofi on vaikuttanut matkailusivujen sisältöön; markkinoinnissa on siirrytty lyhyessä ajassa ruokapainotteisuudesta kaupungin

uudelleensyntymisen korostamiseen ja jälleenrakentamisen edessä ranskalaisen kulttuuriperinteen esilletuontiin.

Kirjoittajat tarkastelevat myös Indianassa sijaitsevaa Garyn teollisuuskaupunkia sekä amerikkalaisia urheilun kunnigallerioita (*Halls of Fame*). Gary on taantuva kaupunki, jonka raudanjalostushistoria on nostettu imagolliksi vahvuudeksi kaupungin markkinoinnissa. Tässä on käytetty apuna muun muassa urheilua nimeämällä baseball- ja koripallojoukkueet, lajien harrastuspaikat ja maskotit raudan mukaan. Matkailun ja urheilun kytköstä kirjoittajat käsittelevät myös tarkastellessaan baseballin ja koripallon kunnigallerioita matkailupaikkoina sekä urheilulajien ja fanien identiteettien rakentajina. Kirjoittajien mukaan urheilusankareista tehdään näissä gallerioissa kuolemattomia kansakunnan ikoneja, joita kunioitetaan ja palvotaan myös internetsivujen välityksellä.

Kansallisen identiteetin rakentumista ja välittymistä käsitellään myös kirjan loppupuolella. Sotilasjuntan hallitsema Myanmar on hyvä esimerkki kilpailevista matkailun diskursseista ja matkailun kaksijakoisesta roolista. Kuten Hallett ja Kaplan-Weinger tuovat esille, Myanmarin painottaessa matkailusivuilleen maan rauhallisuutta ja vetovoimaisuutta toisaalla internetissä kehoitetaan välttämään tai jopa boikotoimaan matkustamista maahan ihmisoikeusrikkomusten ja sotilasjuntan matkailusta saaman taloudellisen hyödyn vuoksi.

Tämän eettisiäkin pohdintoja herättävän luvun jälkeen kirjoittajat siirtyvät keveämpään teemaan, sillä teoksen viimeisessä tapaustutkimuksessa aiheena on kansakuntien rakentuminen huumorin keinoin. Kirjoittajat tarkastelevat kolmen kuvitteellisen kansakunnan, Molvanian, Phaic Tanin ja San Sombèron, internetsivuja. Samannimisiin matkaopaskirjoihin pohjautuva sivusto on tehty muistuttamaan todellisten valtioiden matkailusivuja intertekstuaalisten viittausten avulla, mutta huumori paljastaa nopeasti sivut parodiaksi Itä-Euroopan, Kaakkois-Aasian ja Väli-Amerikan stereotyyppisistä representaatioista. Hallettin ja Kaplan-Weingerin mukaan kyseiset matkaoppaat ja internetsivut kuitenkin vahvistavat näitä stereotyyppiä ja korostavat toiseutta.

Yhteenvedossaan kirjoittajat tarkastelevat matkailun, identiteetin ja internetin välistä suhdetta aiemmissa luvuissa esille tulleiden näkökulmien kautta. He nostavat myös esille internetsivujen hetkellisyyden ja identiteetin muuttuvan luonteen. Näitä aiheita olisi voinut pohtia enemmänkin, sillä lähes kaikki teoksessa tarkastellut internetsivut ovat ehtineet jo päivittyä tai muuttua täysin. Kirjassa ei kuitenkaan ole yhtään kuvaa tai liitettä, josta

kävisi ilmi internetsivujen ulkoasu tutkimusajankohtana vuosina 2002–2009. Identiteetin käsitteen tarkastelu olisi myös ollut tarpeen, sillä nyt kirjoittajat puhuvat sekä matkailupaikkojen että matkailijoiden identiteetistä samassa merkityksessä.

Diskurssianalyttisiä näkökulmia yhdistävä tutkimusote soveltuu mielestäni hyvin teoksen lähestymistavaksi, sillä sen avulla on mahdollista pureutua verkkoviestinnän muotoihin, internetsivujen toiminnallisuuteen sekä merkitysten muodostumiseen, ideologisuuteen ja erontekoihin. Menetelmällisiä vinkejä hakeva lukija joutuu kuitenkin pettymään, sillä Hallett ja Kaplan-Weinger käyvät läpi diskurssianalyysin muotoja ja toteutusta hyvin kursorisesti. Valitettavasti myös kielellisten ja visuaalisten elementtien analyysi jää monin paikoin ohueksi, sillä kirjoittajat keskittyvät pääasiassa suorien tekstilainausten ja yksittäisten kuvien esittelyyn. Empiirisiä tapauksia vähentämällä ja teoksen sivumäärää lisäämällä internetsivujen tarkastelu olisi saanut enemmän tilaa. Analyysia taas olisi syventänyt teoreettisempi lähestymistapa. Maantieteilijänä jäin kaipaamaan erityisesti paikkojen merkityksiin, identiteettien rakentumiseen, toiseuteen ja nationalismiin liittyvää teoreettista tarkastelua. Nyt näitä tärkeitä aihepiirejä ei käsitellä juuri lainkaan.

Koska teoksessa tarkastellaan matkailuaiheisten internetsivujen sisältöä, kuvilla on luonnollisesti analyysissa tärkeä rooli. Mukaan mahduttetut 50 kuvaa ovat kuitenkin selvästi liikaa kirjan sivumäärään nähden. Kuvat ovat internetsivuilla esiintyviä yksittäisiä valokuvia, logoja ja mainoksia, joista valitettavan monet ovat pienikokoisia. Kuvitus on myös kauttaaltaan mustavalkoista, vaikka tekstissä viitataan useita kertoja kuvien värimaailmaan ja värin merkityksiin. Visuaalisen analyysin seuraaminen onkin lukijalle paikoin hankalaa ja jopa turhauttavaa, sillä neljän tapaustutkimuksen kohdalla Hallett ja Kaplan-Weinger tarkastelevat myös kuvia, joiden julkaisemiseen he eivät ole saaneet lupaa sivujen ylläpitäjiltä. Kuvien ja esimerkkien tarpeellisuutta olisikin voinut miettiä uudelleen.

Mielestäni teoksen parasta antia ovat tapaustutkimukset, jotka hajanaisuudestaan huolimatta kertovat internetin keskeisestä roolista matkailupaikkojen merkitysten rakentumisessa. Kirjaa voisikin suosittelua lähinnä diskurssivisen näkökulman herättäjäksi jostakin empiirisestä tapauksesta kiinnostuneelle tai matkailusivuilla ahkerasti ”surffailevalle” tutkijalle.

TANJA LÖYTYNOJA

Maantieteen laitos,
Oulun yliopisto